

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till skärgårdslagen / Jord- och skogsbruksministeriet VN/10343/2024

Skärgårdsnämnden 26.03.2026

249/03.02/2026

Beredare

Skärgårdschef Benjamin Donner, tfn 040 483 8282
fornamn.efternamn@pargas.fi

Jord- och skogsbruksministeriet har begärt utlåtanden om regeringens proposition till riksdagen med förslag till ny skärgårdslag. Den föreslagna lagen ska ersätta lagen om främjande av skärgårdens utveckling från år 1981, som till stora delar är föråldrad och inte kongruent med nyare krav på lagstiftning. I propositionens motiveringar konstaterar staten att skärgårdens verksamhetsförutsättningar har förändrats betydligt under de senaste årtiondena och att lagstiftningen därför behöver moderniseras. Samtidigt framhålls att skärgården fortfarande kännetecknas av särskilda strukturella förhållanden såsom långa avstånd, splittrad geografi, beroende av vattenförbindelser och små serviceenheter.

Pargas stad är Finlands mest skärgårdspräglade kommun och består helt av skärgård. Stadens struktur kännetecknas av ett stort antal bofasta öar, omfattande färje- och förbindelsefartygstrafik samt servicestrukturer som i många fall måste upprätthållas i små enheter. Detta innebär att de strukturella förhållanden som i propositionen beskrivs som typiska för skärgården utgör vardag i staden. För Pargas stad är det därför särskilt viktigt att lagstiftningen och dess tillämpning säkerställer att skärgårdens särdrag också i praktiken beaktas på bästa möjliga sätt i statlig politik, trafik- och serviceplanering, näringslivsstöd och finansiering.

Den föreslagna lagen är i huvudsak en ramlag som anger principer för hur skärgårdens särdrag ska beaktas i planering och beslutsfattande. Lagens syfte är att stärka skärgårdens livskraft, möjligheterna att bo permanent i skärgården och att värna om skärgårdens natur- och kulturvärden. För Pargas stad är det centralt att dessa mål också omsätts i praktiska beslut som gör det möjligt att upprätthålla fungerande service och livskraftiga lokalsamhällen i skärgården.

I många avseenden är lagförslaget ett viktigt steg mot en moderniserad skärgårdspolitik. Positivt är att lagens syfte tydliggörs och att det i lagen anges att skärgårdens särdrag ska beaktas i planering och beslutsfattande. Möjligheten att använda skärgårdskonsekvensbedömningar som verktyg i beredningen av beslut är också ett viktigt steg för att säkerställa att skärgårdens förhållanden uppmärksammas i lokal, regional och nationell politik.

Motiveringar gällande utlåtandets formuleringar:

Tillgång till service i skärgården

I lagförslagets 6 § anges att kommuner och välfärdsområden ska säkerställa att fast bosatta skärgårdsinvånare har tillgång till service med beaktande av skärgårdens särdrag. I propositionens motiveringar framhålls särskilt att resetider och geografiska avstånd ska beaktas och att service inte bör placeras så att placeringen i praktiken utgör en tröskel för att bo i skärgården. För Pargas stad är det centralt att denna princip också får ett tydligt genomslag i praktiken. Tillgång till service innebär inte enbart en formell rätt till service utan också att servicen

kan nås inom rimlig tid och med rimliga researrangemang. Stadens mål är därför att säkerställa att serviceplanering i skärgården utgår från invånarnas, företagens och deltidsboendenas faktiska vardag. Av välfärdsområdet tillhandahållna tjänster är ytterst viktiga för alla skärgårdsdelar, både då det gäller hälso- och sjukvård, räddningssvåsen och socialservice, och en stark tyngdpunkt i utlåntagandet bör vara strävan efter att säkerställa att skärgårdsbor har smidig tillgång till denna service också i fortsättningen (5 §, 6 §, 9 §). Säkerställandet av välfärdsservice på bägge nationalspråken är inte nämnt i lagen, och utlåntagandet betonar vikten av detta.

Förbindelsefartygstrafik och tillgänglighet

För stora delar av Pargas skärgård är förbindelsefartygstrafiken en grundläggande förutsättning för vardag, arbete och näringsliv. I lagförslaget 7 § anges att staten ansvarar för att sådan trafik finns tillgänglig och att kommuner ska höras vid planeringen av rutten och servicenivå. För Pargas stad är det viktigt att denna trafik även fortsättningsvis planeras i nära samarbete med kommunerna och att servicenivån tryggas på ett sätt som gör det möjligt att leva och bedriva näringsverksamhet i skärgården. Stadens mål är att säkerställa att tillgängligheten till och från öarna inte försämras genom nationella inskränkningar eller felaktiga omställningar i trafiksystemet och att man tvärtom utvecklar trafiken till det bättre.

Lagförslaget har tagit med möjlighet till avgifter för tjänsterna inom förbindelsefartygstrafik, och nämner att bestämmelser om avgifter utfärdas av kommunikationsministeriet. Kostnader för bofasta och områdets näringsliv ses av staden som ytterst negativt för förutsättningarna att bo och bedriva näringar i skärgården, medan avgifter för turister kan ha den positiva sidan att det på sikt öppnar för även kommersiella aktörer inom trafiken som kan gynna skärgården. Det är viktigt att skärgårdsdelegationen och jord- och skogsbruksministeriet höras gällande allt som gäller avgiftsbeläggning för att minimera riskerna för att utvecklingen går åt fel håll, och i utlåntagandet läggs vikt på att dessa hörs. En ny paragraf gällande beredskapsskyldighet inom förbindelsefartygstrafik har lagts till. Paragrafen är ett bra tillägg. Tilläggsönskemål om att beredskapsskyldighet klart kopplas ihop med välfärdsområdets och kommunens lokala behov har skrivits in i utlåntagandet.

Skärgårdskommunstatus och statlig finansiering

Skärgårdskommunstatusen och dess betydelse i statsandelssystemet är av stor betydelse för kommuner där skärgårdsförhållanden påverkar kostnadsstrukturen. I kommuner som består helt av skärgård leder geografiska förhållanden till särskilda kostnadsdrivare, såsom små serviceenheter, längre transporter och mer omfattande infrastruktur. För Pargas stad är det därför avgörande att skärgårdskommunstatusen även i framtiden beaktas i statlig finansiering och att kommande reformer av kriterier eller förordningar inte försvagar finansieringen. Stadens mål är att säkerställa att statens finansieringssystem fortsätter att ta hänsyn till de strukturella kostnader som följer av skärgårdsförhållanden. Den nya skärgårdstypologin (3 §) som definierar skärgården i olika kategorier har inte effektivt tagits i bruk i samband med lagförslaget. I utlåntagandet betonas att ett ibruktagande på sikt är viktigt. En ökad ekonomisk kompensation för kommuner med mer utmanande skärgårdsförhållanden bör vara en målsättning.

Uppföljning av skärgårdens utveckling

Propositionen innehåller också ett förslag om att staten regelbundet ska ta fram en läges- och utvecklingsbild över skärgården (13 §). Syftet är att förbättra kunskapsunderlaget för nationell skärgårdspolitik och att följa upp hur lagens mål

förverkligas. För Pargas stad är detta en viktig utveckling, eftersom bättre kunskapsunderlag kan bidra till mer träffsäkra nationella beslut och rätt satsning på välfärdstjänster. Stadens mål är inom utlåtandet att säkerställa att uppföljningen också speglar de faktiska förhållandena i skärgårdskommuner och därmed ger ett tillförlitligt underlag för framtida beslut.

Pargas som referensfall

Som Finlands största och mest komplexa skärgårdskommun, med många bofasta öar och omfattande vattenförbindelser, utgör Pargas en miljö där konsekvenserna av nationella beslut som berör skärgården tydligt kan observeras. För Pargas stad är det därför till fördel och naturligt att kommunen används som ett referensfall i konsekvensbedömningar som gäller skärgårdspolitik. Stadens mål är att bidra till att nationella lösningar utvecklas på ett sätt som fungerar i verkliga skärgårdsförhållanden och därmed också i andra delar av landets skärgård.

Kompletterande material

Jord- och skogsbruksministeriets begäran om utlåtande
Förslag till utlåtande

Föredragande

Tf. näringslivsdirektör Peter Lindgren, tfn 050 566 2943
fornamn.efternamn@pargas.fi

Beslutsförslag

Skärgårdsnämnden föreslår att stadsstyrelsen godkänner det bifogade utlåtandet om förslaget till ny skärgårdslag och överlämnar det till jord- och skogsbruksministeriet. Sista inlämningsdag för utlåtandet är 14.4.2026, vilket i stadsstyrelsen kräver omedelbar justering av beslut i ärendet.

Beslut
